

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék

Pályamunka

Téma: A málenkij robot csongori vonatkozásai. Szovjet táborok csongori foglyai a Magyar Nemzeti Levéltár adatbázisainak tükrében.

Készítette: Sándor Zsanett

Szak: történelem III.évfolyam

Témavezető: Molnár D. Erzsébet

Docens, Phd

Beregszász, 2024

TARTALOM

BEVEZETÉS.....	3
I.FEJEZET. A kárpátaljai magyar férfilakosság elhurcolása 1944 őszén.....	6
II.FEJEZET. Csongori foglyok a Magyar Nemzeti Levéltár online adatbázisában.....	11
ÖSSZEGZÉS.....	18
IRODALOMJEGYZÉK.....	19
MELLÉKLET.....	21

Bevezetés

2024 novemberében nyolcvan éve lesz, hogy a szovjet megszálló szervek kényszermunkatáborokba hurcolták a kárpátaljai magyar férfilakosság színe-javát. Miután a téma kutathatósága a Szovjetunió fennállásának évtizedei alatt tabusítva volt, a kutathatóvá válás kezdetétől fogva, 1989-től úgy a témával foglalkozó történészek, mint a kárpátaljai magyar érdekvédelmi szervezetek elsődleges feladatukul fogalmazták meg az elhurcoltak számának, azon belül pedig a deportálásokból haza nem térő személyek, vagyis a mártírok számának a meghatározását.

Pályamunkám témája a szovjet táborok csongori foglyainak feltérképezése a Magyar Nemzeti Levéltár adatbázisainak tükrében. A témát egyrészt azért választottam, mert mindezidáig még nem képezte semmilyen kutatás tárgyát és szeretném minél teljesebben felkutatni a Csongorról történt deportálások körülményeit, illetve a szovjet táborokban raboskodó csongori foglyok névsorát és adatait. Másrészt személyi okok, családi érintettség miatt is választottam a témát.

Kutatásom célja a Magyar Nemzeti Levéltár online adatbázisában található csongori foglyok adatainak a kigyűjtése és egy minél teljesebb és pontosabb névsor létrehozása, illetve a málenkij robot csongori eseményeinek minél teljesebb feltárása.

A téma tudományos fontossága abban rejlik, hogy a csongori névsor összeállításával nemcsak település szinten, de kárpátaljai vonatkozásban is hozzájárulnánk az elhurcoltak és a hadifoglyok létszámának pontosításához. Emellett fontosnak tartjuk kiemelni, hogy nemcsak a tudomány számára fontos ez a kutatás, hanem az adott település, jelen esetben Csongor lakosainak is. Személyes tapasztalatom, hogy vannak olyan családok, ahol az elhurcolt hozzátartozóról nem tudnak adatokat, hová vitték el, mikor halálozott el, hol van eltemetve. A kutatás erre is válaszokat ad, ezáltal pedig a családok is egy teljesebb képet kaphatnak.

Kutatási előzményként meg kell említenünk a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) 1989. október 14-i felhívását, miszerint az egykori legnagyobb kárpátaljai gyűjtőtábor helyén, Szolyván egy emlékparkot kell létrehozni, ahol csiszolt gránittáblákon szerepelnek településenként azoknak az áldozatoknak a nevei, akiknek a szovjet (hadi)fogságból nem adatott meg a visszatérés lehetősége. Ennek következményeként vette kezdetét az az úgynevezett „portabejárás” módszerével alkalmazott gyűjtőmunka, amelynek során összeírásra került Kárpátalja valamennyi településén a deportálásokban odahalt személyek névsora. Ez az adatbázis került fel 2004-ben a II. Rákóczi

Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola honlapjára, amelyben a csongori áldozatok, a deportálásokból vissza nem térő személyek is szerepelnek (továbbiakban KMF-adatbázis).¹

Az 1994-ben, a Szolyvai Emlékpak felavatásának évében alakult meg a Szolyvai Emlékparkbizottság, amelynek szervezésében megjelenő kiadványok szintén településenkénti bontásban tartalmazzák a szovjet fogságba esett személyek neveit, amelyek között szintén megtalálható a csongori névsor (továbbiakban SZEPA adatbázis).²

Az elhurcoltak számának meghatározásánál nagy előrelépést jelentett a 2000-es években kutathatóvá váló levéltári források, névsorok feldolgozása, amely lehetőséget adott az áldozatokon túl immár az elhurcoltak összlétszámának a felbecsülésére. Alapforrásnak tekinthető ebben a vonatkozásban az 1945-ben keletkezett lista, amelyet az akkori kárpátaljai kommunista vezetés, Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának utasítására írtak össze és településenként az 1945 nyarán szovjet táborokban raboskodó személyek neveit, adatait tartalmazza. Ennek az összeírásnak az alapján a Kárpátaljáról elhurcoltak száma körülbelül harmincezer főre becsülhető.³ A csongori foglyok számának meghatározásánál viszont ez a lista nem nyújt támpontot, mivel Csongor, illetve a csongori deportáltak névsora valamilyen oknál fogva nem szerepel az összeírásban. Ennek okán mindeddig a szakirodalomban szereplő adatokra tudunk hagyatkozni, amely háromszáz főre teszi az elhurcoltak számát.⁴

A kutatás tekintetében új lehetőséget teremtett a Magyar Nemzeti Levéltár és az Orosz Állami Hadtörténeti Levéltár között 2019-ben született megállapodás, amelynek értelmében az Orosz Állami Hadtörténeti Levéltár átadta a Magyar Nemzeti Levéltárnak azoknak az személyeknek a kártyáit, akiket a Szovjetunióban hadifogolyként vagy internáltként voltak számon tartva. Így került át a Magyar Nemzeti Levéltárhoz 681 955 személynek a kártyája, amelyek a feldolgozás után digitálisan elérhetővé váltak a világhálón és megszületett a Szovjet táborok magyar foglyai című adatbázis.⁵ Mivel a hadifogolyként vagy civil internáltként elhurcoltak valamennyien a Szovjetunió Hadifogoly- és Internáltügyi Főparancsnokságának irányítása alá tartozó táborokba, vagyis a GUPVI-lágerekbe kerültek, ezért ez az adatbázis – a témával foglalkozó kutatókhoz alkalmazkodva – rövidítve a GUK-adatbázisként szerepel.

Ezen kívül az MNL online adatbázisai közül szintén használható egy korábban keletkezett adatbázis, amelynek létrejötté az 1990-es évek végére és a 2000-es évek elejére

¹ https://www.kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html#csongor (Letöltés ideje: 2024. március 4.)

² DUPKA György: Örök mementő: Szolyva. Intermix kiadó, Ungvár-Budapest, 2019. 5-7.

³ Kárpátaljai Területi Állami Levéltár, P.F-14, op.1, od.zb. 216–232.

⁴ DUPKA György: A mi golgotánk. Intermix kiadó, Ungvár-Budapest, 2012. 217.

⁵ <https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/adatbazis/szovjet-taborok-magyar-foglyai/informacio>

vezethető vissza, amikor az Orosz Föderáció átadott Magyarországnak egy 66281 nevet tartalmazó táblázatot, amelyben a szovjet-hadifogoly és internálótáborokban meghalt magyar emberek névsora található. A 2017.évi „GULAG-emlékév” alkalmából a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum az eredeti orosz forrásból egy adatbázist hozott létre, ebben megtalálható a személy-és helységnevek, katonai alakulatok, rendfokozatok, szovjetunióbeli hadifogolytáborok (továbbiakban HIM-adatbázis).⁶

A kutatás és az adatbázis összeállítását elősegítendő forrásként kell megemlíteni a csongori református egyházközség konfirmandusainak anyakönyvét, mivel az 1941-es népszámlálás alapján az 1906 lakost számláló Csongoron a túlnyomó többség, 1712 fő református volt.⁷ Az anyakönyvből kiválogatásra kerültek az 1884–1926 között született férfilakosság, akik 1944-ben a 18–60 év közötti korosztályhoz tartoztak. A nevek rákeresve a GUK-adatbázisban számost személy kártonja előkerült, akikről eddig nem volt semmilyen adatunk.

⁶ <https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/adatbazis/katonak-a-gulagon/informacio>

⁷ Kárpátalja településeinek vallási adatai (1880–1941). Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2000. 76.

I.FEJEZET

A kárpátaljai magyar férfilakosság elhurcolása 1944 őszén

1944 őszén, amikor a szovjet csapatok megérkeztek Kárpátalja területére gyakorlatilag elkezdődött a vidék szovjetizálása, Szovjet-Ukrajnához való csatolása⁸. Annak érdekében, hogy Kárpátalját könnyen a Szovjetunióhoz tudják csatolni etnikai tisztogatást hajtottak végre. Ivan Turjanica is emiatt érkezett Kárpátaljára, aki megszervezte a helyi Kommunista Pártot itt és a következő javaslatot tette: “a kárpátaljai nép bizalmát nem élvező személyek ideiglenes izolálása”, ő maga az erről szóló dokumentumot 1944.november 11-én írta alá. Ezután Fagyajev vezérőrnagy, a 4. Ukrán Front hátszágának ellenőrzésével megbízott NKVD-osztagok parancsnoka és Levitin ezredes, törzsparancsnok helyettese elkezdtek előkészíteni az erre vonatkozó dokumentumnak a megvalósítását⁹.

Kárpátalján 1944.november 12-én ült össze a 4.Ukrán Front Katonai Tanácsa, ahol létrehozták a 0036.sz.szigorúan titkos parancsot, melynek értelmében a 18-50 év közötti magyar és német katonaköteles férfiakat nyilvántartásba kellett venni. 1944.november 13-án megjelent a Városparancsnokság 2.sz.parancsa plakát formájában, ez hirdette a 18-50 év közötti magyar és német hadköteles férfiak jelentkezési kötelezettségét. Azt is tartalmazta, hogy ha valaki nem jelenik meg, akkor haditörvényszék elé kerül. A rendelet lényege, hogy 1944.november 14-16 között a városok, települések vegyék nyilvántartásba a rendelet értelmében kijelölt személyeket. A rendelet külön foglalkozott a magyar rendőrség és csendőrség tagjaival. Miután őket is nyilvántartásba vették átkellett adni a “SZMERS egységeinek és a hadtápterületet fedező határőr alakulatok felderítő szerveinek.”¹⁰ A kárpátaljaiak letartóztatását és lágerrekbe hurcolását a következőkkel magyarázták meg: „...Számptalan településen katonaköteles magyar és német nemzetiségű személyek élnek, akiket csakúgy, mint az ellenség katonáit is, le kell tartóztatni és fogolytáborokba küldeni!”¹¹ A 0036.sz. szigorúan titkos rendeletet Petrov hadseregtábornok írta alá, továbbá a front Katonai Tanácsának tagjai: Mehlsz vezérezredes, Novikov vezérőrnagy, Kariofilli tüzérségi

⁸ MOLNÁR D. “Kitárni..., 2019.30.

⁹ DUPKA György: A Kárpátaljáról és a szomszédos megyékből internáltak, letartóztatottak, elítéltek, száműzöttek különböző útja a szovjetunióbeli GUPVI- és GULÁG-táborokig (1944–1955). In: Ezer fogoly küldi imáját az égbe...Mi Atyánk, Uristen, segíts haza minket!... Internálás és genocídium a Kárpát-medence régióiban. Internálás és deportálás, szovjetellenes személyek begyűjtése, megtorlás Kárpátalján. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet – Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2016. 70.

¹⁰ Uo.72.

¹¹ DUPKA György: Adalékok a 4. Ukán Front egységei által területszerzési szándékkal megszállt Csonka-Bereg és a szlovákiai Ung-vidék településeiről 1944-1945-ben Szolvára és más gyűjtőlágerekbe elhurcoltak tragikus történetéhez, az áldozatok emlékének megörökítéséről. In: „Nevük élni fog nemzedékről nemzedékre...” Szolvyai Emlékparkbizottság-Intermix kiadó, Ungvár-Budapest, 2018. 28.

altábornagy.¹² Továbbá a személyek tudára kellett adni, hogy november 18-án újból kötelesek megjelenni. Az emberek, mivel azt hitték csak egyszerű nyilvántartásba vételről van szó újból megjelentek de ekkor már nem mehettek haza. A fentebb említett férfiak összegyűjtését elősegítette az, hogy a szovjet csapatok bevonulása előtt a front vonulása után kivezényelték őket közmunkákra, hidak, utak, Munkács esetében a repülőtér építésére. 1944.november 1-től az NKVD-sek embereket toboroztak a repülőtérre dolgozni, itt főleg magyarok és németek dolgoztak. Amikor tehát novemberben megjelent a felszólítás, miszerint a 18-50 év közötti férfi lakos köz- illetve helyreállítási munkára köteles jelentkezni a Rákóczi-kastélyban, az emberek joggal hitték azt, hogy valóban munkára kellesz majd menni. November 18-án a reptéren dolgozók közül kiválogatták a magyar és német férfiakat és a Rákóczi-kastélyba vitték őket. Akik magukat szlováknak vagy ruszinnak vallották hazaengedték. Másnap, 19-én reggel indultak el Szolyvára.¹³ Legtöbb esetben a kisbíró dobolta ki a parancsot, egy nap nemcsak egyszer hanem többször is, minden órában, valamint azt is, hogy aki nem jelentkezik, annak a családját kivégzik: „Kidobolták, hogy minden férfi 18 évtől 50 évig, azonnal jelentkezzen háromnapi munkára, háromnapi élelemmel és takaróval. De nem is egyszer dobolták ki, hanem minden órában reggeltől estig, és még úgy dobolták, hogy aki nem jelentkezik, annak kiirtják mindenféle familiáját.”¹⁴

Megfigyelhető az is, hogy a kijelölt korhatárt nem mindig tartották be, fiatalabbakat és idősebbeket is vittek el. Miután az embereket összegyűjtötték gyalogosan, katonai kíséret mellett elindultak Szolyvára. Út közben az emberek fűtetlen épületekben aludtak vagy a szabad ég alatt, ezért már útközben is sokan megbetegedtek. Amikor Szolyvára értek a rossz körülmények miatt a legyengült szervezetek sorra haltak meg. A szolyvai gyűjtőtáborban irdatlan körülmények voltak, az ételt benzines vagy olajos hordókban főzték, borsó, kukorica, marharépa-levest kaptak enni, néha burizst és 20 dkg kenyeret. Mivel az embereknek nem volt edénye, ezért a levest nem igazán tudták elfogyasztani, vagy előfordult hogy egy edényből 5-10 ember is evett, konzervdobozt, lámpaburát vagy más alkalmas tárgyat használtak erre. A táborból minden nap mentek és érkeztek az emberek, átlagos létszáma 10-15 000 fő körül volt. Változó időt töltöttek itt el, ez lehetett néhány nap vagy akár több hét is. Amíg itt tartózkodtak elvitték őket munkára: Latorcához hidat építeni, vasutat építeni vagy fát hordani. Az itteni körülményekről Mocsalov őrnagynak a jelentése: „1944.december 4. A 46-os számú vasúti brigádtól visszaküldtek 594 főt, akik közül 373 fő beteg, 209 rendkívül legyengült, 25

¹² DUPKA György: A kárpátaljai magyarság, németiség elhallgatott tragédiája, 1944-1946. Intermix kiadó, Budapest-Ungvár, 2020. 53.

¹³ MOLNÁR D. „Kitárni... 2019. 31-32.

¹⁴ U.o. 33.

bélhurutos, 32 rühös, 102-nek feltörte a lábát a lábbeli, 150-en mezítláb érkeztek.”¹⁵ A túlszűfolt táborban a nem megfelelő higiéniai körülmények, az élelem hiánya, a foglyok hiányos öltözete, evőedények nélkül, fűtés hiánya miatt az emberek tömegesen haltak meg. A visszaemlékezők szerint naponta 100-120 embert temettek el tömegsírokban. Nagy László viski lakos így emlékezett vissza a szolvyai táborra: „...a láger képe már kívülről is elrettentő volt. Fokozta a döbbenetet, hogy kapunyitáskor először egy hullákkal megrakott nagy teherkocsi jött ki, mi utána indultunk befelé. A látvány belülről még rettenetesebb volt. A drótkerítésen belül dühöngött a flekktífusz. Naponta 2-3 kocsi halottat szállítottak el. Az elhelyezés is embertelennek volt mondható. 8-10 000 embert zsúfoltak össze aránylag kis területen. Aki szerencsés volt, fedél alatt, ülve aludva tölthette az éjszakáját, de a deportáltaknak kb.1/5-e kinn a szabad havon töltötte az éjszakáját. Az emberek, mivel le voltak gyengülve, hullottak mint a legyek. Nem egyet a láger végén lévő pöcegödörből húztak ki. Ez a gödör 10 méter hosszú, 3 m széles és 2 m mély volt. Ezeken fosznideszkák voltak keresztbe téve, mely képezte a WC-t. A nagyon gyenge foglyok egyszerűen beleszedültek a fekáliába, s mire kihúzták őket, már halottak voltak.”¹⁶

Szolyváról két útvonalon mentek tovább az emberek. Az egyik rövidebb volt, ez Volócon keresztül ment majd a Vereckei-hágón. A másik a hosszabb útvonal, Perecsenyen-Nagybereznán-Malomréten és az Uzsoki-hágón vezetett át a Galíciában található Turkába, majd Sztarij-Szamborban lévő átmeneti elosztó lágerbe. Útközben egyszer kaptak enni, ami néhány dkg száraz fekete kenyér volt vagy fél marék száraz borsó. Ez a gyaloglás újra kimerítette az embereket, akik nem bírtak tovább menni azokat az örök agyonlőtték, és azokat is akik az útról kilépve havat vettek fel, hogy így próbálják a szomszédokat csillapítani.¹⁷ Sztarij Szamborból marhavagonokkal a szovjetunióban található különböző lágerbe vitték az embereket. A túlélők elmondása alapján a legnehezebben elviselhető az volt, amikor a marhavagonokban utaztak, “Éhen mentünk, 3 napig ki se nyitották a vagonajtót, marhavagonokba, tehervonatokba.”¹⁸

Fontos kiemelni, hogy Kárpátalja területén egyáltalán nem voltak hadifogolytáborok.¹⁹ Voltak hadifogoly-átvevőhelyek Perecsenyben, Szolyván, valamint Huszton volt még két

¹⁵ BOGNÁR Zsolt: Malenkij robot. In: Malenkij robot „Egyetlen bűnünk a származásunk volt...”. Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre, Pécs, 2009. 30.

¹⁶ U.o.53.

¹⁷ U.o.31.

¹⁸ MOLNÁR D. Erzsébet: “Kitárni...”, 2019. 33-35.

¹⁹ DUPKA György-ALEKSZEJ Korszun: A „malenkij robot” dokumentumokban. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1997. 16-17.

ideiglenes gyűjtőtábor. A perecsenyi táborban mintegy 2 ezer ember tartózkodott, a szolyvaiban, amit 2.sz. gyűjtőtábornak neveztek 15-18 ezer embert helyeztek el.²⁰

Kárpátaljai vonatkozásban az elhurcolások számát 30 ezer főben becsülik.²¹ Ezt a számadat támasztják alá a téma helyi jeles kutatói, Molnár D. Erzsébet és Dupka György. Molnár D. Erzsébet a 30 ezres adatokat tartja mérvadónak, Dupka György pedig a 40 ezres fős elhurcolásokat.²² Más kutatók, S. Benedek András 25 ezernél több főben állapítja meg a kárpátaljáról történt elhurcolások számát²³. Roman Oficinszkij szintén 25 ezer fős adatokat közöl.²⁴

Fagyajev vezérőrnagy jelentéseiből is derülnek ki információk az elhurcoltak számával kapcsolatban, ő Mehlsiz vezérezredesnek írta a jelentéseket. December 17-i jelentése szerint 1944.november 18-tól december 16-ig 22 951 személyt fogtak és helyezték el hadifogoly-gyűjtőtáborokban. Ezek a jelentések az útközben elhunytakról nem közölnek információkat, viszont tudjuk a túlélők visszaemlékezéseiből, hogy útközben azokat az embereket, akik már nem bírtak a katonák kivégezték, az ezzel keletkező létszámhiányt pedig az útközben eléjük került személyekkel pótolták, így kerültek a gyűjtőtáborokba szlovákok, ukránok, ruszinok és más nemzetiségűek is.²⁵

1945-ben keletkezett egy lista, amely szintén az elhurcoltak számát tartalmazza. 1945-ben Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsa egy körlevelet adott ki, melyben kimondta, hogy a települések írják össze azokat az embereket, akik nem tartózkodnak lakóhelyükön. Még ez év nyarán megalakult a lista, amely 28 098 személyt tartalmazott, az internáltként elhurcoltak és katonaként szovjet fogságba esettek nevei találhatóak meg benne. A lista továbbá tartalmazta az adott személy nevét, születési helyét, idejét, lakhelyét, valamint a láger helyszínén. De ez utóbbi esetet nem tudták a hozzátartozók minden esetben.²⁶

Fontos megemlíteni még egy dokumentumot, amely a háború során a szovjet fogságba került kárpátaljai katonákra vonatkozik. Ez a forrás 18 640 személy nevét tartalmazza, akik mint kárpát-ukrán önkéntesek és hadkötelesek vannak említve. Ezeknek az embereknek a hazaengedésük ügyében Ivan Turjanica, Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának elnöke levelet

²⁰ DUPKA György: "Népünk temetője: Szolyva" A szolyvai gyűjtőtábor történetéből 1944-1945. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Ungvár, 2009. 6.

²¹ BOGNÁR Zalán: 960 ezer vagy több mint 1 millió (hadi) fogoly-? In: BOGNÁR Zalán – MUSKOVICS Andrea Anna: A Gulág és a Gupvi. Kairosz kiadó, Budapest, 2017. 77.

²² BIMBA, A beregszászi járás..., 2024. 213.

²³ U.o. 214.

²⁴ OFICINSZKIJ Roman: Etnikai tisztogatások. In: Fedinec Csilla-Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919-2009. Argumentum-MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, 2010. 246.

²⁵ DUPKA, A Kárpátaljáról..., 2016. 76-79.

²⁶ MOLNÁR D: "Kitárni...", 2019. 36.

írt Nyikita Szergejevics Hruscsovnak, az USZSZK Népbiztosai Tanácsa elnökének, levelében ez állt: „Kárpátontúli Ukrajna Vörös Hadsereg általi felszabadítása után azok a kárpátontúli ukránok, akik az erdőkben rejtőztek el az erőszakos magyar mobilizáció és evakuáció elől, önkéntesen jelentkeztek a Vörös Hadsereg soraiba. A mai napig 10 565 kárpátontúli ukrán önkéntes teljesít szolgálatot a Vörös Hadsereg soraiban. Azonban a kárpátontúli ukránok egy része erőszakkal lett a magyarok által besorozva, majd kiküldve a frontra, ahol sokan közülük a Vörös Hadsereg fogságába estek. A mellékelt lista alapján a szovjet légerekben kb. 18 640 kárpátontúli-ukrán állampolgár tartózkodik. Figyelembe véve azt a tényt, hogy Kárpátontúli Ukrajna területe hadi események színtere volt, amelyek következtében a vidék súlyos károkat szenvedett el, és a lerombolt városok és falvak újjáépítéséhez nem rendelkezünk elegendő munkaerővel, azzal fordulok Önhöz, tisztelt Nyikita Szergejevics, hogy segítsen a szovjet hadifogoly-táborokban tartózkodó Kárpátontúli Ukrajna állampolgárainak hazaengedése ügyében.”²⁷ Az elhurcolt civilekkel vagy a fogságba esett magyar nemzetiségű katonákkal kapcsolatban ilyen kérelem nem látott napvilágot.

A téma magyarországi kutatói megállapították a visszaemlékezések és dokumentumok vizsgálata során, hogy az elhurcoltak 30-40%-a biztosan meghalt. Kárpátaljai vonatkozásban ha az 1945-ös listát vesszük alapul, akkor 9000-10000 fő halt meg a légerekben. Viszont ez az arány lehet több is, hiszen ha a lágerből hazatért is, de olyan legyengülten, betegségekkel melynek következtében rövidesen de elhalálozott.²⁸

²⁷ MOLNÁR D: “Kitárni...”, 2019. 39-40.

²⁸ U.o. 40.

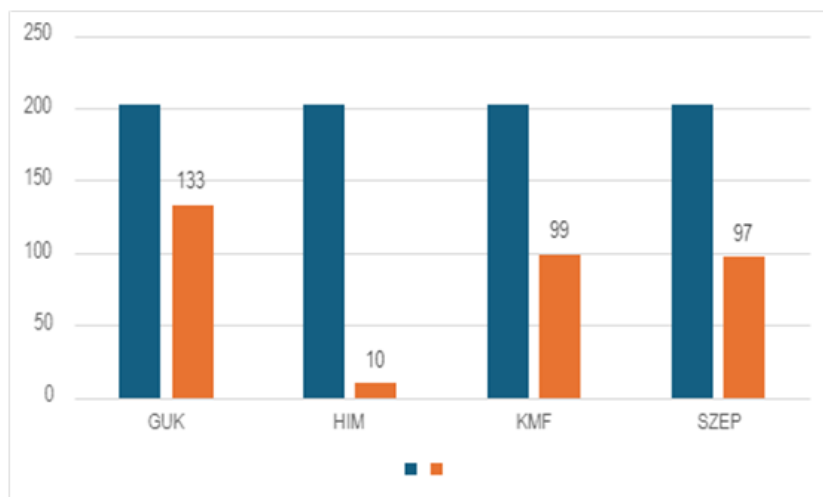
II.FEJEZET

Csongori foglyok a Magyar Nemzeti Levéltár online adatbázisában

Kárpátalja valamennyi magyarlakta településéhez hasonlóan 1944 decemberében a Munkácsi járási Csongoron is megtörtént a magyar férfilakosság deportálása. A megszálló szovjet fegyveres szervek itt is azt hangoztatták, hogy csak három napos munkára viszik őket aztán hazaengedik. Nem mondtak semmit, hogy miért kell menniük az embereknek, csak azt, hogy munkára kell menni. A faluban nem volt olyan család, ahonnan ne hiányzott volna valaki: „Sorba álltak, osztán szaladtak a kenyérrel az asszonyok, hogy odaadik [odaadják – S.Zs.] de nem engedte a katona. Már mikor Szolyvára értek jött a hír, hogy sok halott van, belelökődtek az árokba, ahogy mentek. Minden házban volt, vagy az apa, vagy a fia meg mind a kettő. Úgyhogy olyan Karácsonyunk volt, sírtunk, mindenki, mert csak a siralom volt.”²⁹

Jelen kutatás során 204 csongori elhurcolt nevét sikerült kigyűjteni a négy adatbázisból. A 204 névből 133 megtalálható a GUK-adatbázisban, amelyből arra lehet következtetni, a GUK-adatbázis sem teljes. Több fogoly két, három vagy akár mind a négy adatbázisban szerepel. (1. ábra)

1. ábra Csongori foglyok fellelhetősége a különböző adatbázisokban (204 fő)

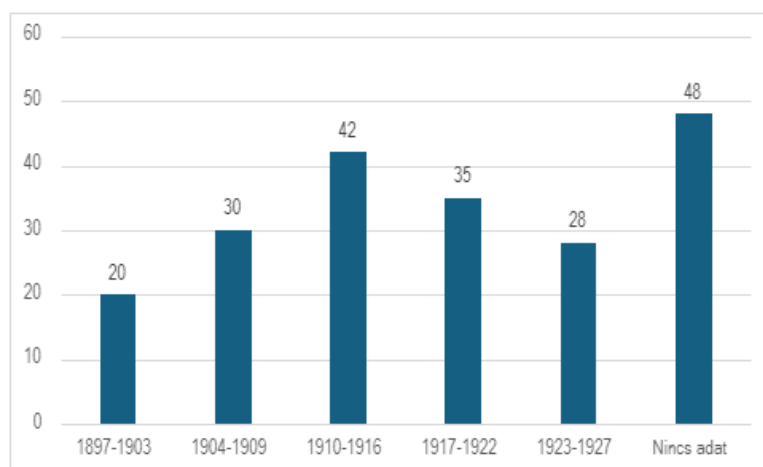
Forrás: GUK-, HIM-, SZEP-, KMF-adatbázisok

A csongori lakosok elmondása szerint – a hivatalos parancsban rögzített felső, 50 éves korhatárt is túlszárnyalva – a faluból a 18–60 év közötti férfiakat vitték el, mivel a helyi,

²⁹ Orosz Irma (szül. 1933) visszaemlékezése. Az interjú készítésének időpontja 2023.május 6.

illetve a szomszédos ruszin telepes falvak, Sztrabicsó és Lucska települések kommunista vezetői túl akarták teljesíteni a tervet.³⁰ Az eddigi kutatások és feltárt információk ezt az állítást nem támasztják alá: az adatok alapján a legidősebb foglyok 1897-ben születtek, tehát elhurcolásuk idején 47 évesek voltak. A legfiatalabb fogoly viszont nem töltötte be a 18. életévét, ő 1927-ben született, tehát 17 éves volt, amikor elhurcolták. A legtöbb elhurcoltról, 48 főről mindeztidáig nem derült ki, hogy mikor született, eddigi ismereteink szerint a leginkább érintett az 1910–1916 között született, vagyis a 28 – 34 éves korcsoport volt. (2. ábra)

2. ábra. A csongori foglyok születési év szerinti megoszlása (204 fő)

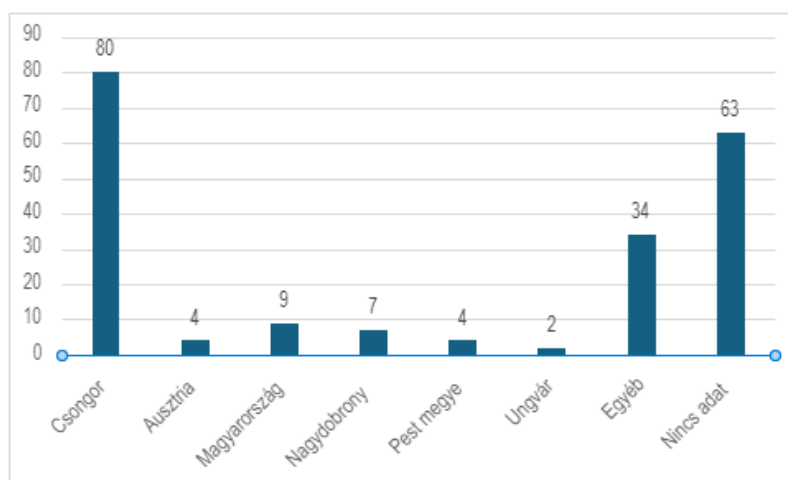

Forrás: GUK-, HIM-adatbázis

A csongori összegyűjtött férfilakosságot Nagydobronyba terelték, ugyanis ott volt a helyi gyűjtőtábor, majd Nagydobronyból hajtották őket gyalogos menetoszlopokban Szolyvára. A visszaemlékező szerint nagyon hosszú sorban mentek az emberek. A kartonokon az esetek többségében a fogságba esés helyszínéül Csongort jelölték meg (80 fő), hét személy esetében viszont Nagydobrony szerepel, vélhetően ők az első helyi gyűjtőpontot jelölték meg. A Magyarország vagy Ausztria területén fogságba esett személyek azok a csongori illetőségű katonák, akik a front vonulása következtében, fegyveres szolgálat teljesítése közben estek hadifogságba. 63 személyről nem derült ki, hogy hol estek fogságba. (3. ábra)

3. ábra A fogságba esés helyszínei (204 fő)

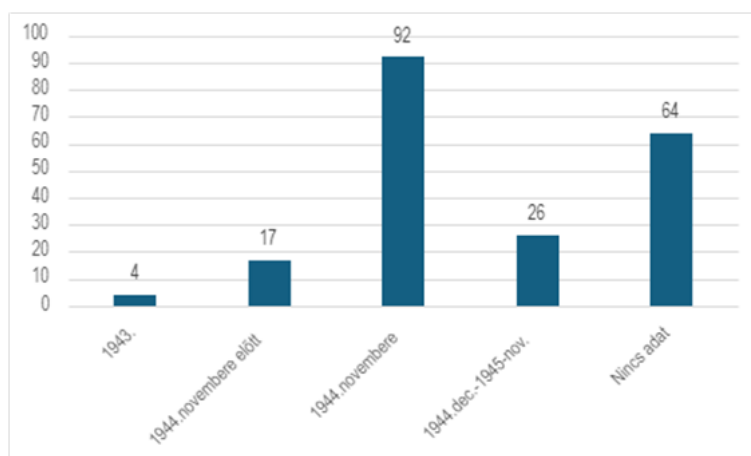
³⁰ Nagy Sándor (szül. 1964) a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Csongori Alapszervezetének elnöke, részt vett a lágerekben odahalt deportáltak névsorának összegyűjtésében.

Forrás: GUK-, HIM-adatbázis

A fogságba esést illetően ismeretes, hogy a civilként deportált személyek túlnyomó többsége 1944 novemberében estek szovjet fogságba. Mindezt a csongori foglyok esetében végzett kutatások is igazolják: 92 főnél mutatható ki az 1944. novemberi fogságba esés időpontja. További 64 személy esetében nem derült ki, hogy mikor kerültek fogságba. Akik 1944 novembere előtt vagy után váltak foglyokká az esetek többségében katonaként, a fronton estek szovjet fogságba. (4. ábra)

4. ábra A fogságba esés dátuma

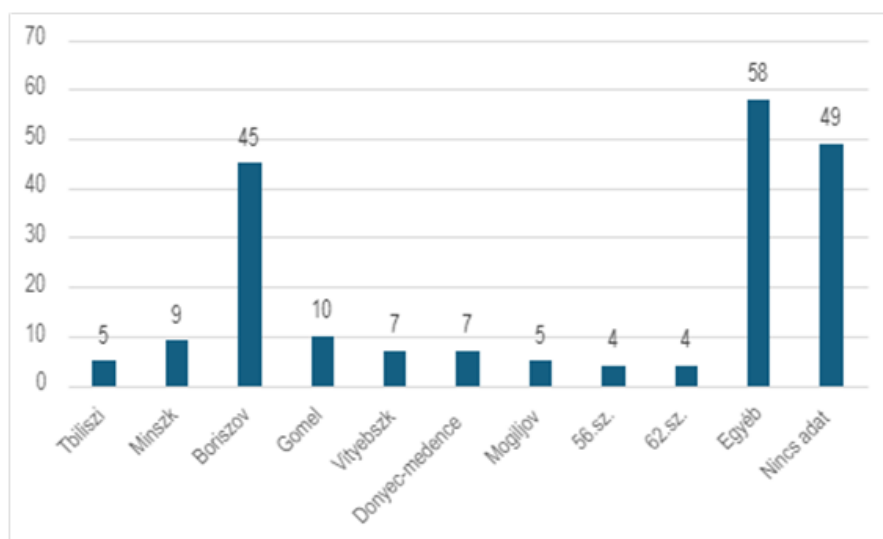

Ismeretes, hogy 1945 januárjában Szolymáról engedtek haza idős, beteg, rossz állapotban lévő foglyokat. Szokatlan és mindeztidáig más egyéb forrással nem alátámasztott visszaemlékezés szerint a csongoriak közül azon személyeket engedték haza, akiknek rossz volt a lábbelije: „Édesapám tiszta új csizmát húzott, azt mondta édes, hogy a legjobb csizmát húzd fel, hogy meg ne fázzál, mert már hideg van.”³¹

³¹ Kelemen Piroska (szül. 1931) visszaemlékezése. Az interjú készítésének időpontja: 2023.május 6.

Az adatközlők elmondása szerint a legtöbb csongori foglyot a Fehéroroszországban található, hírhedt boriszovi táborba vitték,³² ahol nagyon magas volt a halálozási arány. Ezt támasztják alá a foglyok katonjaiból nyert információk is, miszerint a legtöbb elhurcolt a 183.számú, boriszovi lágerben volt. Ebben a lágerben 45 csongori fő tartózkodott. Az egyéb csoportba, azok a fogolytáborok kerültek be, ahol alacsony számban tartózkodtak a csongori lakosok, pl Vjatka, Cseljabinszk, Benderi, Beketovka, Szumi, Szambor, Gorlovka, Kirovograd, Moszkva, Kijev. (5. ábra)

5. ábra A fogság helyszínei

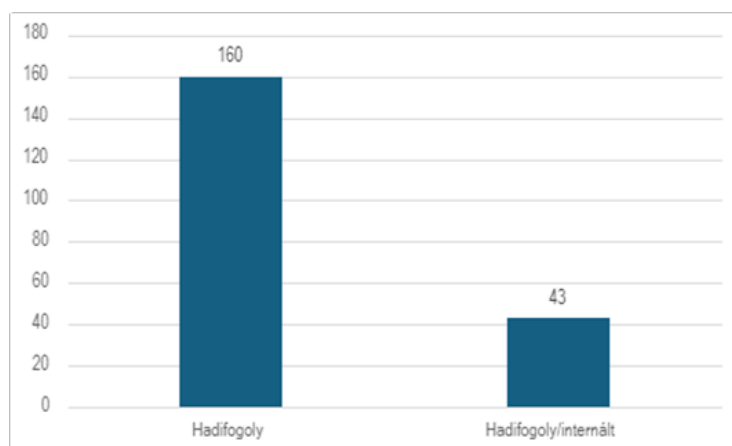

Forrás: GUK, HIM

Jellemző vonatkozása az elhurcolásoknak, hogy a civilként elhurcoltak is a Hadifogoly- és Internáltügyi Főparancsnokság irányítása alá tartozó lágerbe kerültek és számtalan esetben a civil polgári lakosok is „hadifogolyként” lettek minősítve. Ennek oka a Szovjetunió Népbiztosainak Tanácsa által 1941. július 1-jén elfogadott 1789-800.T.számú határozat, melyben kimondja, hogy kik számítanak hadifoglyoknak: eszerint azok az emberek, akik a Szovjetunióval hadiállapotban lévő országok katonáihoz tartoznak és katonai tevékenység során kerültek fogságba. Az adatok alapján több civil embert is elhurcoltak, mint amennyinél megjelenik az internált státusz, miként a szovjet adatfelvételkor jelölték a civil polgári lakosokat. (6. ábra)

6. ábra A foglyok aszerinti megoszlása, hogy megjelenik-e esetükben az internált státusz (204 fő)

³² Uő.

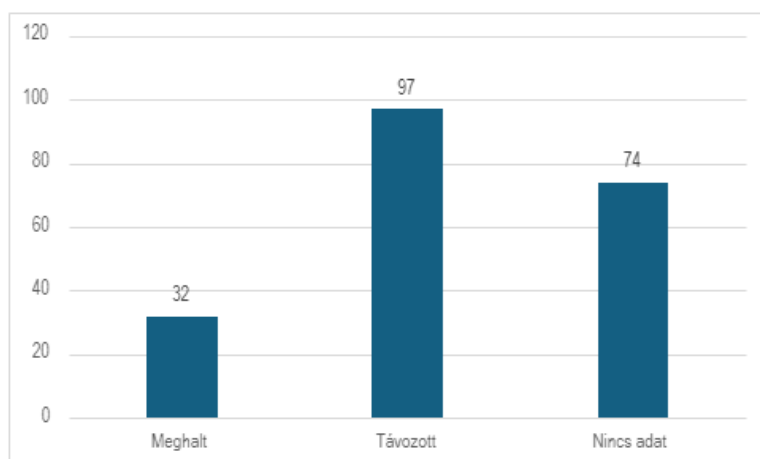

Forrás: GUK-, HIM-adatbázis

A fentebb említett 1989-ben kezdődő „portabejárások”, ezáltal A SZEP és a KMF adatbázisai alapján 1944. november 18-án 300 katonaköteles férfit Szolyvára hurcoltak, akik közül 199 hazatért, 101 fő meghalt különböző lágerekben. A háborúban 22 fő esett el.³³ A GUK-adatbázis alapján ennél jóval kevesebb lágerekben meghalt személyt lehet kimutatni, amelynek egyrészt az az oka, hogy a kartonon ugyan a „lágerből távozott” megjegyzés szerepel, mindez viszont számos esetben korántsem jelentette azt, hogy a fogoly az otthonába távozhatott, mivel gyakori volt a foglyok átszállítása egyik táborból a másikba. Vagyis egyes esetekben a GUK adatbázis szerint távozott a lágerből a fogoly, amíg a SZEP adatbázis szerint meghalt. Ez azzal magyarázható, hogy előfordul, hogy a foglyok nemcsak egy lágerben tartózkodtak hanem kettőben is, így ha az egyik táborból ki is került de nem haza, hanem egy másik táborba. Másrészt ezek az adatok is azt bizonyítják, hogy a GUK-adatbázis nem teljes. (7. ábra).

7. ábra A foglyok aszerinti megoszlása, hogy távoztak-e vagy meghaltak a lágerben (204 fő)

³³ DUPKA György: A mi golgotánk. Intermix Kiadó. Ungvár–Budapest, 2012.217.

Forrás: GUK-, HIM-, SZEP-, KMF-adatbázis

Azokról a foglyokról, akik életüket veszítették, ha szerepelnek a GUK- vagy a HIM adatbázisban tudhatjuk, hogy hol vannak eltemetve, hányadik parcella és sír. Családi érintettségem folytán nagymamám mondta el, hogy Sándor Mátyás, dédnagyapám a lágerben milyen körülmény között halálozott el. A boriszovi fogolytáborban volt ő is, ahol a szemétre ment burgonya héjat szedni, mert éhes volt és akkor lőtték le. Nagymamám ezt az információt egy helyi lakostól tudta meg, aki szintén a boriszovi fogolytáborban volt és hazatért onnan, Sándor Béla.³⁴ Évtizedekig homály fedte a sírhelyét, a család ennek a kutatásnak köszönhetően szerzett tudomást dédnagyapám sírhelyének a pontos adatairól. Hadar Béla elhurcoltnak a halála körülményeiről lánya, Hadar Irma így nyilatkozott: “1945.máj.10-én halt meg. Egy Zápszonyi ember üzent édesnek, ő elment, hogy tudjon valamit. Sokat nem mondott édes, hanem azt mondta, hogy a zápszonyi ember karján halt meg. Azt mondta utól a két kislányát igen sajnáli. Nekem volt egy testvérem, édesapám meghalt 45-be, ő 46-ba.”³⁵ Tamási Bálint és Hadar Béla hazatérésének története: “Kárpátokon gyalog jöttek haza. Nagyon de nagyon éhesek, rongyosok voltak. Olyan soványok voltak, hogy édesanyám nem hitte el, hogy ez édesapám. Mikor jöttek, látták, hogy a hegy oldalán van egy kis ház. Égett a kis lámpa a kis mihóba, mikor bementek három gyermek volt meg egy asszony. Azok ukránok vagy oroszok voltak, nem tudom csak mondta édesapám. Azok megrémültek, rongyoson ahogy bementek. Édesapámék nem tudtak ukránul oszt akkor mutatta, hogy éhesek. Oszt akkor az asszony megfogta, felhajtotta a dunnát kivett egy kis gömbölyű kenyeret oszt odaadta nekik. Édesapám meg megfogta kétfele törte és visszaadta felét az asszonynak. Béla bátyám meg mondta neki, hogy “Hát hallod há minek adtad vissza.” Te nem látod, három éhes gyermek

³⁴ Sándor Szeréna (szül. 1950).

³⁵ Hadar Irma (szül. 1936).

van meg az asszony maga. Úgyhogy a Kárpátokon jöttek haza, de azt tudták, hogy haza nem érnek.”³⁶

³⁶ Nem adta nevét

ÖSSZEGZÉS

Összegzésképpen elmondhatjuk, hogy a kutatás eredményeként sikerült feltárni 204 szovjet lágerrekbe hurcolt csongori fogoly névsorát, viszont nem teljes egészében, hiszen az adatok alapján Csongorról 300 személyt hurcoltak el. Az eddig feltárt 204 személyhez, akiről volt adat az adatbázisokban megtudhattam, hogy hol vannak eltemetve, amit azért tartok fontosnak, hogy ezt sikerült megtudni, mert sok helyi hozzátartozó sem tudja, hogy hova lettek eltemetve az elhurcolt családtagjai. A 204 fős névsor a GUK, HIM, KMF, SZEP adatbázisokból, valamint a helyi református egyházközség konfirmálási anyakönyveiből kigyűjtött nevek alapján állt össze. Ezen kívül igyekeztem összegyűjteni a település legidősebb lakosaitól az elhurcolásokra vonatkozó információkat, adatokat, a szovjet táborokba hurcolt személyek fényképeit.

A témával foglalkozó kutatókat foglalkoztató egyik fő kérdés a második világháborús Magyarországról elhurcolt foglyok számának a meghatározása. Mivel Csongor esetében is több személy raboskodott szovjet táborokban, mint amennyi a GUK-adatbázisban szerepel, ezért ha ez a tendencia igaz az összmagyarság tekintetében, akkor azt mondhatjuk, hogy Magyarországról jóval több személy került szovjet fogságba, mint az előkerült 682 ezer katon.

Következtetésképpen elmondhatjuk, hogy a Magyar Nemzeti Levéltár által közzétett online GUK-adatbázis új kutatási lehetőséget nyújt a elhurcolások különböző vonatkozásainak feltárásában településenkénti szinten is. Új adatok, a foglyok raboskodásának, vagy elhalálzásának a helyszínei válnak ezáltal kutathatóvá.

Ugyanakkor megfigyelhető, hogy számos elírás tapasztalható az adott település, vezetéknévek, keresztnévek kapcsán. Ezekre példaként: Csongor – Csonka, Honor, Ponor, Szolyva – Szala, Nagydobrony – Felsődobrony stb.. A kartonokon is vannak elírások, ami annak tudható be, hogy a szovjet katona a regisztráláskor nem tudta hogyan kell leírni az adott magyar szót, ezért azt írta le, amit hallott, úgy, ahogyan hallotta. Ezért szerencsés, ha a kutatásokat helyismerettel rendelkező személy végzi. Ebben fogható meg a kutatás gyakorlati haszna is, ugyanis a hibák jelenthetőek a MNL aktuális oldalán, tehát a hibák javítására az adatbázison belül van mód és a cél, hogy minél hibátlanabb digitalizált kartonok legyenek elérhetőek a kutatók, érdeklődők számára.

IRODALOMJEGYZÉK

Források:

1. Kárpátaljai Területi Állami Levéltár, P.F-14, op.1, od.zb. 216–232.

Online adatbázisok:

2. <https://adatbázisokonline.mnl.gov.hu/gyujtemeny/szovjetunioba-elhurcoltak>
3. <https://adatbázisokonline.mnl.gov.hu/adatbázis/katonak-a-gulagon/informacio>
4. https://www.kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html#csongor
5. DUPKA György: Örök mementó: Szolyva. Intermix kiadó, Ungvár-Budapest, 2019.
6. DUPKA György: Szolyvai Emlékpark. A Szolyvai Emlékparkbizottság, Ungvár, 2017.

Szakirodalom

7. DUPKA György: A mi golgotánk. Intermix kiadó, Ungvár-Budapest, 2019.
8. BANK Barbara – BOGNÁR Zalán – TÓTH Gábor: Magyarok szovjet fogságban. Nemzeti Emlékezet Bizottsága, Budapest, 2016.
9. BOGNÁR Zalán: 960 ezer vagy több mint 1 millió (hadi) fogoly? In: BOGNÁR Zalán-MUSKOVICS Andrea Anna: A Gulag és a Gupvi. Kairosz kiadó, Budapest, 2017.
10. BIMBA Brigitta: A beregszászi járás falvaiból szovjet fogsgába kerültek az adatbázisok tükrében. In: Közel 80 éve történt...Adatok, tények, történetek a szovjet fogságból. Gulag és a Gupvikutatók Nemzetközi Társasága Gulag és Gupvikutató Intézet, Budapest, 2024.
11. BOGNÁR Zalán: Civilek deportálása Magyarországról a GUPVI lágereibe. In: Gulag-Gupvi Szovjet fogság Európában. Nemzeti Emlékezet Bizottsága, Budapest, 2017.
12. MOLNÁR D. Erzsébet: "Kitárni az ország és a világ előtt az igazságot." A kárpátaljai magyarok 1944-es elhurcolása: tények, adatok, összefüggések. In: „Kitárni az ország és a világ előtt az igazságot.” GULÁG–GUPVI-KUTATÓK NEMZETKÖZI FÓRUMA 2018. Szolyvai Emlékparkbizottság-Intermix kiadó. Ungvár-Budapest, 2019.
13. DUPKA György: A Kárpátaljáról és a szomszédos megyékből internáltak, letartóztatottak, elítéltek, száműzöttek különböző útja a szovjetunióbéli Gupvi és

- Gulag táborokig (1944-1955). In: "Ezer fogoly küldi imáját az égbe...Mi Atyánk, Úristen, segíts haza minket!...Internálás és genocídium a Kárpát-medence régióiban. Internálás és deportálás, szovjetellenes személyek begyűjtése, megtorlás Kárpátalján. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet–Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest,2016.
14. DUPKA György: Adalékok a 4.Ukrán Front egységei által területszerzési szándékkal megszállt Csonka-Bereg és a szlovákiai Ung-vidék településeiről 1944-1945-ben Szolyvára és más gyűjtőlágerekbe elhurcoltak tragikus történetéhez, az áldozatok emlékének megörökítéséről. In: „Nevük élni fog nemzedékről nemzedékre...” Szolyvai Emlékparkbizottság-Intermix kiadó, Ungvár–Budapest,2018.
15. DUPKA György: A kárpátaljai magyarság, németiség elhallgatott tragédiája, 1944-1946. Intermix kiadó, Budapest-Ungvár, 2020.
16. BOGNÁR Zalán: Malenkij robot. In: Malenkij robot. Egyetlen bűnünk a származásunk volt...Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre, Pécs, 2009
17. DUPKA György – ALEKSZEJ Korszun: A malenykij robot dokumentumokban. Intermix kiadó, Ungvár – Budapest, 1997.
18. OFICINSZKIJ Roman: Etnikai tisztogatások. In: FEDINEC Csilla-VEHES Mikola: Kárpátalja 1919-2009. Argumentum-MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézete,2010.
19. DUPKA György: "Népünk temetője: Szolyva" A szolyvai gyűjtőtábor történetéből 1944-1945. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet,Ungvár, 2009.

Adatközlők:

20. Kelemen Piroska (született 1931)
21. Orosz Irma (született 1933)
22. Sándor Szeréna (született 1950)
23. Nagy Sándor (született 1964)

MELLÉKLETEK

1. Számú melléklet: Részlet csongori elhurcoltak névsorából az adatbázisok alapján

Fájl

Kezdőlap

Beszűrés

Megosztás

Lapelrendezés

Képletek

Adatok

Véleményezés

Nézet

Súgó

Rajzolás

Megjegyzések

Aktualizálás

Szerkesztés

Megosztás

Kimutatás

Táblázat

Forms

Képek

Alakzatok

Szeletelő

Hivatkozás

Új megjegyzés

Szövegmező

K1

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	
1	Ssz.	Név	Forrás	Guk azon	Apja neve	Születési dát	Születési hely/ Lakhely	Fogságbaesés helye	Fogságbaesés dátuma	Fogságbaeséskori státusza	Fogoly státusza	Fogság
2	1	Baksa Bertalan	SZEP,KMF								Hadifogoly	
3	2	Baksa Lajos	SZEP,KMF								Hadifogoly	
4	3	Baksa Péter	SZEP,KMF								Hadifogoly	
5	4	Baksa Ferenc	SZEP,KMF								Hadifogoly	
6	5	Baksa Kálmán	SZEP,KMF								Hadifogoly	
7	6	Baksa Mátyás	GUK,SZEP,KMF	79637	István	1910	Csongor	Csongor	1944.11.18	Civil-0036	Hadifogoly/Internált	
8	7	Baksa Tamás	SZEP,KMF								Hadifogoly	
9	8	Baksa József	SZEP,KMF								Hadifogoly	
10	9	Baksa Sámuel	GUK	79651	Ferenc	1910	Csongor	Nagykun megye	1945.04.02	Honvéd	Hadifogoly	
11	10	Baksa Gyula	GUK	79567	Ferenc	1908	Csongor	Pest megye	1944.10.29	Honvéd	Hadifogoly	
12	11	Baksa Bálint	GUK	79539	József	1899	Csongor	Csongor		Civil-0036	Hadifogoly	
13	12	Bálint János	SZEP,KMF								Hadifogoly	
14	13	Baumann János	KMF								Hadifogoly	
15	14	Baumann János	KMF								Hadifogoly	
16	15	Bíró Endre	SZEP,KMF								Hadifogoly	
17	16	Bíró Béla	SZEP,KMF								Hadifogoly	
18	17	Bíró Miklós	SZEP,KMF								Hadifogoly	
19	18	Bíró Balázs	GUK,SZEP,KMF	64087	Sámuel	1915	Csongor	Munkács megye	1944.11.18		Hadifogoly	
20	19	Bíró Bertalan	HIM,SZEP,KMF		Ferenc	1909	Szernye/Csongor	Csongor	1944.11.18	Civil-0036	Hadifogoly	

Munka1

Aktiválja a Windows

Aktiválja a Windows rendszert a Gépházban.

Fájl

Kezdőlap

Beszűrés

Megosztás

Lapelrendezés

Képletek

Adatok

Véleményezés

Nézet

Súgó

Rajzolás

Megjegyzések

Aktualizálás

Szerkesztés

Megosztás

Kimutatás

Táblázat

Forms

Képek

Alakzatok

Szeletelő

Hivatkozás

Új megjegyzés

Szövegmező

K1

Лагерь № 183

Национальность Венгер В какой армии противника состоял и в. состоял.

1. Фамилия Занана

2. Имя Йоко 3. Отчество Дюло

4. Год и место рождения 1914 г. Зонгор обл. Берез

5. Адрес до призыва Венгрия

6. Подданство или гражданство Венгерское

7. Партийность б/п 8. Вероисповедание реформатор

9. Образование:

а) общее 6 кл. Марци

б) специальное не имеет

в) военное не имеет

10. Профессия Преступник

Учетное дело № 2951

Арх. № 1377

11. Призван в армию по мобилизации, или поступил добровольно и когда Интернирован

12. Род войск не служил

13. В какой (последней перед пленением) части служил Интернирован

14. Чин или звание не имеет 15. Должность не имеет

16. Взят в плен или сдался добровольно (нужное подчеркнуть)

17. Дата и место пленения 18. 12. 44 с. Зонгор Венгрия

18. Осметки о движении

Смерь 3.8.45

Г-3, 3-й отряд + 3-й отряд

Зонгор 4.8.45

22/1 1945 года Подпись сотрудника МРОП /Кб 22

выполняющего карточку 1000

2.számú melléklet: Csákány Géza kartonja a GUK adatbázisban

Csákány Géza - ? | Magyarország, Bereg megye, Csongor, 1914

HU MNL OL X 10874

1914

Azonosító	953585
Név	Csákány Géza
Vezetéknév (gépi átírás)	Csákány [1.00], Csokán [0.95], Csokány [0.84], Csákán [0.68], Csekei [0.66], Csokai [0.63], Hagen [0.62], Csákai [0.57], Hågen [0.41], Csogány [0.41], Csegei [0.41], Gogán [0.40], Gagán [0.24], Gågány [0.22], Hogen [0.12], Hågai [0.12], Hågenn [0.11] - Чакань
Utónév (gépi átírás)	Géza - Тейзо
Apai utónév (gépi átírás)	Gyula - Дюло
Nemzetiség	magyar - венгр
Rendfokozat	? - б/зв.
Születési hely (gépi átírás)	Magyarország, Bereg megye, Csongor - Csongor - Чонгор, обл. Берег, Венгрия
Születési év	1914
Fogságba esés helye (gépi átírás)	Magyarország, Csongor - Csongor - с. Чангор, Венгрия
Fogságba esés időpontja	1944.11.18
Fogolytábor	183. sz. tábor - лагерь № 183
Nyilvántartási szám	1377
Távozás oka	elhunyt, diagnózis: dystrophia, enterocolitis - умер, диагноз: дистрофия, энтероколит
Dátumok	elhalálozás ideje - 1945.05.03
Helyek	temetkezés helye - 04.05.1945 g., могила № 1, квадрат № 22 - 04.05.1945 г., могила № 1, квадрат № 22

3.számú melléklet: Csákány Géza a GUK adatbázisban

Hadar Zsigmond | 1028/2. óa. mu. zlj., Dimitrova

1944.10.18.

Hadifogoly	Hadar Zsigmond
Apai utónév	Gyula
Születési év	1897
Születési hely	Csongor
Lakhely	Csongor
Fogságba esés helye	Csongor
Fogságba esés időpontja	1944.10.18.
Elhalálozás ideje	1947.04.18.
Fogvatartás helye	1028/2. óa. mu. zlj., Dimitrova
Temetkezés helye	1028. óa. mu. zlj. temetője, Dimitrov. bánya/Krasnoarmejszk 2. sor 27. sír

4.számú melléklet: Hadar Zsigmond adatai a HIM adatbázisban

3.számú melléklet: Kovács Béla

4.számú melléklet: Balog András és családja (középen látható)

5.számú melléklet: Hadar Béla

6.számú melléklet: Hadar Béla (bal oldalt látható)

7.számú melléklet: Hadar Béla családja körében

8.számú melléklet: Sándor Mátyás